

§ 41 Ett fredsupprop

LENA KLEVENÅS:

Efter den här långa debatten förstår ni, att vi i Ekumenikutskottet verkligen har haft viktiga diskussioner. Det stämmer väldigt väl att den avslutas med ett fredsupprop. Det känns som att det skulle behövas och vara motiverat.

Jag tänkte prata om att fred är vägen till fred. Jag representerar inte utskottet. Jag yrkar bifall till motion 2014:77. Jag har reserverat mig. Min reservation lyder:

Jag menar att motion 2014:77 borde bifallits. Om fred leder till fred, så som KG Hammar skissat, måste vi tro på en värld utan krig. Vi måste tro på att en värld utan krig inte bara är en utopi utan en realistisk förväntan.

Alltså, en värld utan krig ska vara en realistisk förväntan. Är den det hos oss? Utskottet har avslagit motionen och jag tycker det är helt fel. Oron över att ett bifall till motionen skulle kunna tolkas som en total och omedelbar nedrustning i Sverige är helt obefogad, enligt min uppfattning.

I den föregående diskussionen har Svenska kyrkan uppmanat regeringen till någonting som man då gjorde. I den här motionen vill man att vi också ska uppmana Sveriges regering och riksdag till något, nämligen att omfördela den militära budgeten till humanitära insatser och utvecklingsbehov, till konfliktförebyggande och civilt fredsbyggande arbete. Jag kan inte låta bli att tänka på vad som hade hänt, om vi hade satsat lika mycket på freden Mellanöstern och i Israel/Palestina som världen har satsat på vapen.

I motionen föreslås att kyrkostyrelsen tillsammans med Sveriges Kristna Råd ska initiera ett fredsupprop och det i enlighet med Kyrkornas världsråds uppmaning. Sedan står det att utskottet ställer sig bakom motionens förslag om ett fredsupprop men föreslår att den avslås. Då erinrar jag mig något som står i Bibeln. Jag kan inte citera exakt men ungefär så här: Ditt tal ska vara så att ja är ja och nej är nej. Vad därutöver är är av ondo. Jag tycker det är väldigt konstigt att man kan stå bakom något som man avslår. När jag tänker på KG Hammars bok *Fred är vägen till fred* har vi där ett kapitel som heter Vår fredsmission. Den är att i varje stund välja fredsbyggandets väg, ja, i varje stund välja fredsbyggandets väg. Jag ska läsa några rader ur hans fina skrift *Fred är vägen till fred*.

I det följande vill jag skissera ett utkast till en fredsteologi, som vill bidra till att tanke och handling blir ett. Skissen hämtar inspiration från aposteln Paulus tankegång uttryckt i Romarbrevet 12 kap. där han skriver: 'Låt er förvandlas genom förnyelse av era tankar så att ni kan avgöra vad som är Guds vilja.'

Utkastet bygger på en övertygelse att vi kan tänka på ett nytt sätt, som egentligen är det gamla sättet. Vi kan välja väg. Just nu när 2000-talet redan hunnit in i sitt andra decennium är det hög tid [...] att välja fred som vägen till fred.

JOHAN ÅKESSON:

Ordförande, ledamöter, biskopar och åhörare! Vi hade en trevlig afton igår i vår grupp och vi sjöng en del sånger. En av de sånger vi sjöng var *I natt jag drömde, I have a dream*. En del i den här texten är när de reser sig upp och säger "det finns inga soldater mer, det finns inga gevär, och ingen känner längre till det ordet militär". Vilken dröm! Men det känns som att vi som kristna delar den drömmen i

alla texter, både gammaltestamentliga texter och uttryckt i Jesu handling, drömmen där svärd smids om till plogbillar, där spjut smids om till vingårdsknivar, där lamm och lejon lever sida vid sida. Jag anknyter till det du sa här i ditt anförande nyss, Lena, att vi lever en dröm om fredsriket och vi lever den med förhoppning om att den ska kunna förverkligas, realiseras. Men vi lever i en struktur där vi ofta reagerar med ryggmärken. Så gör vi också när konflikter hotar i vår närmiljö. Vi börjar tänka på att vi kanske ska fortsätta nedrustningen, men när vi känner hoten runt omkring oss reagerar vi reflexmässigt: nu måste vi stärka försvaret – som om det historiskt sett har visat sig vara lösningen. Nu växer mer och mer den här rörelsen om fred som vägen till fred. En nedrustning är alltså det enda rimliga, att vi kan prata med varandra. Jag skriver motionen 2014:77 utifrån min erfarenhet från Kyrkornas världsråds generalförsamling i Lausanne, som just hade temat *God of Life, lead us into Justice and Peace*, denna bön om försoning mellan människor. Det är många intryck man får tillsammans med människor som kommer från olika delar av världen och som just lever under krig och hot i sin närmiljö. Det gör något med oss som är där och lyssnar på varandras berättelser. Jag tror att den utgångspunkt som utskottet har är god och jag vill faktiskt bara understryka utskottets yrkanden. Jag tror att det också kan vara en väg till en vidare utveckling av denna min första att-sats, att verka för nedrustning i de militära budgeterna här. Det var någonting som kom från Kyrkornas världsråd och som jag på något sätt vill skicka med därifrån. Vi ska ta oss an den kallelse som världens kyrkor ställer till oss och som också är ställd till Svenska kyrkan: att medverka till en omfördelning för fred. Jag återkommer gärna och berättar, om jag får ett andra anförande eftersom jag är motionär, om tankar kring detta.

Bifall till utskottet.

EVA-MARIA MUNCK:

Ordförande och fredsvänner! Jag vill yrka bifall till utskottets förslag. När Kyrkornas världsråd möttes i Busan i Sydkorea i maj 2013, antog 3 000 representanter för fler än 500 miljoner kristna uppropet och uppmuntran att ta med sig *A Pilgrimage of Justice and Peace* till sina respektive sammanhang. Man bad tillsammans: "Livets Gud, led oss till rättvisa och fred." Nu är den här uppmaningen från Kyrkornas världsråds generalförsamling hemma hos oss en grå novemberdag i Uppsala. Jag vill tacka dig, Johan Åkesson, att du gjorde uppmaningen till realitet, att du tog med den hem till Svenska kyrkan och till kyrkomötet.

Vi är en kyrka i ett land som har levt i fred i 200 år, där religionsfriheten är stark och där vi har ett materiellt välstånd. Vi har ett stort ansvar att ta på allvar de angelägna uppmaningarna som kommer från kyrkor och kristna i länder som är drabbade av fattigdom, marginalisering och förtryck. Ett bifall till utskottets förslag ger kyrkostyrelsen ett uppdrag att utreda hur vi kan bli en fredskyrka och ansluta oss till den här pilgrimsvandringen mot fred och rättvisa, vilket gör att vi vågar vara ett salt som vi har ett heligt uppdrag att vara.

När det här hoppfulla, proaktiva och utmanande uppdraget från Busan är hemma hos oss har vi möjlighet att tillsammans med kristna över hela världen ta framåtsyftande beslut att bli en fredskyrka. Att vara en fredskyrka är att våga synliggöra det som binder människor och vår skapelse i orättvisa strukturer. En fredskyrka går med Jesu fredsbudskap och med budskapet om ickevåld. Det blir ett profetiskt uppdrag att ifrågasätta den vapenindustri där Sverige är ledande fortfarande 2014.

Utskottet vill ge kyrkostyrelsen i uppdrag att konkretisera och kontextualisera *A Pilgrimage of Justice and Peace*. Tillsammans med kristna över hela världen får vi ansluta oss till det och be: Livets Gud, led oss till rättvisa och fred.

Bifall till utskottet.

MIKAEL ESKILANDERSSON:

Herr ordförande, ledamöter och övriga! Jag börjar också med att yrka bifall till utskottets förslag. Jag blev lite rädd när jag läste motion 2014:77. Jag förstår inte hur man tänker. Man sa att total nedrustning skulle vara en överdrift. Samtidigt säger ju faktiskt att-satsen att man vill fördela den militära budgeten till humanitära insatser och utvecklingsbehov. Jag tolkar det inte på något annat sätt än att hela den militära budgeten skulle fördelas. Visst, man kan alltid diskutera att en del av den militära budgeten skulle fördelas, men i grunden handlar ju detta om försvaret av vårt eget land. Som tur är, är det inte Svenska kyrkan som bestämmer över den budgeten, utan den bestäms av riksdagen.

Jag blir ännu mer orolig när jag sedan hör talet. Betyder det, när man säger att fred leder till fred, att miljöpartiet motsätter sig alla fredsbevarande styrkor som finns runt om i världen idag? Vad skulle hända om vi la ner de styrkorna? Betyder det att miljöpartiet motsätter sig att ISIS bekämpas med vapen? Problemet med ett ickevåldsförsvaret är ju just att det kanske leder till fred. Det gör det, eftersom vi måste ge upp så fort någon attackerar oss. Så sett leder det till fred, men är det den typen av samhälle som vi egentligen vill ha? Ska vi inte stå upp för vad vi tror på, utan direkt lägga oss på rygg så fort vi blir anfallna, oavsett vem som egentligen med våld vill ta över makten? Jag tror inte på ett ickevåldsförsvaret. Jag tror inte att man kommer någonstans med att förbjuda vapen.

Sedan skulle jag bara vilja tillägga att detta förslag kommer från ett parti som sitter i regeringsställning idag. Var man inte orolig innan, blir man definitivt orolig nu. Sverige har både yttre och inre hot och det är som tur är inte Svenska kyrkans sak att avgöra hur de hoten ska hanteras. Jag tycker vi i fortsättningen bör tänka på att hålla oss till det som Svenska kyrkan ska syssla med. Därmed avslutar jag, tack.

LENA KLEVENÅS (REPLIK):

Miljöpartiet är för ett minskat försvar men vi driver inte den frågan. Det är inte det som är aktuellt. Precis som du sa är det Sveriges regering och riksdag som bestämmer om det militära försvaret. Motionen 2014:77 grundar sig på ett beslut ifrån Kyrkornas världsråd, som gör att vi vill vi uppmana Sveriges regering att omfördela den militära budgeten. Att man är så rädd att en sådan uppmaning skulle leda till en total nedläggning av det svenska försvaret till något humanitärt är helt orealistiskt. Det är en fullkomligt orealistisk tanke att något sådant skulle ske. Jag förstår inte varför du debatterar på det sättet. Vi har otroliga militära konflikter som tar stora resurser. Som kyrka är frågan om vi tror på fred. Tror vi att fred är vägen till fred eller tror vi att det militära är vägen till fred?

MIKAEL ESKILANDERSSON (REPLIK):

Ett par frågor svarar du inte på. Hur ställer ni er till fredsbevarande styrkor? Det måste ni ju i så fall vara motståndare till. Ni vill inte ha vapen, ni vill inte ha vapenmakt, ni vill inte ha militär. Då kan ni inte ha mött fredsbevarande styrkor. Ni motsätter er till exempel att ISIS bekämpas med våld eller bekämpas med militär.

Sedan blir jag givetvis mest rädd för att Miljöpartiet sitter vid makten idag och kan genomdriva en sådan här sak. Detta ser jag som direkt skrämmande.

LENA KLEVENÅS (REPLIK):

Jag är ovan vid att debattera på det här sättet och jag är väldigt förvånad över de frågor jag får om Miljöpartiets politik. Jag trodde vi skulle diskutera motionen 2014:77 om en uppmaning från Kyrkornas världsråd. Jag svarar gärna på de andra frågorna men i ett annat sammanhang. Det är inte här de hör hemma.

MIKAEL ESKILANDERSSON (REPLIK):

Jag kan bara konstatera att jag inte får svar på hur ni ställer er till fredsbevarande styrkor.

JAN OLOV SUNDSTRÖM:

Herr ordförande, ledamöter, biskopar! Jag företräder utskottet i det här sammanhanget. Skälet till att vi kom fram till standpunkten att lösa diskussionen kring motion 2014:77 var att det beslut man tog nere i Sydkorea de facto innehåll ett uppdrag till våra kyrkor runt om i världen. Då gällde det naturligtvis att hantera den frågan. Man kan kanske tycka att frågan i och för sig hade kunnat hanteras direkt av kyrkostyrelsen i ett tidigare skede, eftersom det fanns ett sådant uppdrag. I stället valde vi att ställa oss bakom förslaget att ge ett uppdrag att utarbeta ett fredsupprop på det sätt som beskrivs i motionen. Samtidigt tyckte utskottet att det var att gå lite väl långt att konkretisera budskapet från Sydkorea till att vi skulle rikta en direkt svensk uppmaning till den svenska regeringen att föranstalta om en begränsad neddragning av det svenska försvaret. Dessutom kan vi väl konstatera att motionen inte kom vid en helt optimal tidpunkt, om man ska vara ärlig, mot bakgrund av det som hände i vår omvärld. Det är trots allt så att Svenska kyrkan inte är en isolerad del av det som händer runt omkring oss. Vi måste också vara rimligt kloka och vara en del i samhället och det som händer i vårt närområde. Det är faktiskt en väldigt allvarlig situation.

Med det, herr ordförande, tänkte jag bara yrka bifall till utskottets förslag.

YLVA WAHLSTRÖM:

Det är gott om vi får igenom motion 2014:77 som det står nu, men det vore bra om vi faktiskt fick igenom motionens grundtanke. Jag skulle vilja se att det blir mer än bara ett upprop, eftersom det egentligen handlar om en strategi längre fram hur man skulle kunna göra. Att via Kyrkornas världsråd bara ha drömmen och bönerna är vackert, men vi som kyrka i ett demokratiskt land måste kunna hitta en praktisk väg och prata med våra politiker, så att man kan ta små steg. Det betyder inte att vi ska sluta och ta hem militärer från ISIS eller så, men vi kanske kan minska lite. Vi kanske kan trappa ner, så att man sakta men säkert kan slippa lägga resurser där och i stället lägga dem på hungrande människor.

Vi har en dröm. Låt oss förverkliga den.

JERKER SCHMIDT:

Herr ordförande, ledamöter, biskopar! Det här är riktigt roligt, tycker jag. Det är en spännande debatt som vi kan engagera oss i. Jag skulle vilja säga som så, att vår demokrati, vår fred och vårt välstånd i Sverige inte är någon självklarhet. Det är ingenting som vi kan ta för givet utan någonting som vi också behöver vara beredda

att värna och försvara. I vår omvärld ser vi hur våra grannar, inte minst Ryssland, dagligen bryter mot mänskliga rättigheter och de olika liberala fri- och rättigheterna och agerar aggressivt mot sina grannar. Det är en orolig situation i världen och i vårt närområde. Därför tycker jag det är lite anmärkningsvärt att motion 2014:77 kommit till. Jag tycker intentionen är väldigt bra, men att mena allvar med att vi skulle omfördela vårt redan väldigt knappa och underfinansierade försvar till bistånd tycker jag inte är särskilt trovärdigt.

Dag Hammarskjöld, som många av oss tycker är en förebild och en statsman på olika sätt och som också var en väldigt from man, sa en gång: *Peace-keeping is not a job for a soldier but only a soldier can do it*. Det finns alltså vissa saker som vi också måste vara beredda att strida för, vissa saker som vi måste vara beredda att försvara. Vår demokrati, vår frihet och vårt välstånd tycker jag är värt att försvara.

FREDRIK SIDENVALL:

Herr ordförande! ”Det finns inga soldater mer, det finns inga gevär.” Det kan vara en drömsk, längtansfull sång för människor som lever i en skyddad miljö i västerlandet. Det kan också vara förtvivlans rop för människor, oskyldiga och värnlösa människor som är hotade av onda, förtryckande makter, de som i förtvivlan saknar soldater och gevär som kan skydda dem. Den förtvivlans rop steg en gång upp från Srebrenica, där man såg de holländska soldaternas svaghet och oförmåga att fullfölja sitt uppdrag. Liknande rop har stigit upp ifrån Mellanöstern. Vi har sett de kurdiska pechmerga-styrkorna utföra hjältedåd och liknande rop stiger nu ifrån Kobane. Lena Klevenås uppmanar oss i sin reservation att vi måste tro att fred leder till fred i enlighet med KG Hammars ord. Jag grundar inte min tro på KG Hammars ord utan på Bibelns ord. Där är tro inte något man måste utan det är ett erbjudande. I Bibelns världsbild finns det inga löften om ett tillstånd här i världen före Kristi återkomst, då det kommer att råda fred, då vi kommer att vara skyddade från mänsklig ondska i olika former och då alla krig kommer att vara borta. Vi har att leva i och hantera en ofullkomlig, trasig värld, där vi människor är en blandning av ont och gott och där det finns en viss ordning att staten har rätten att försvara sig inåt och utåt, också med vapenmakt om så krävs.

Jag är stolt far till en dotter som är soldat och som just nu gör en utmärkt insats att utbilda arbetslösa, unga, utomeuropeiska invandrare i en förberedande militär utbildning. Vi har i vårt land också dem som har gjort andra mycket betydelsefulla insatser med fredsbevarande styrkor. De är värda bättre tankar än att vara oönskade. Tack för ordet.

JOHAN ÅKESSON:

Kyrkomötesledamöter och ordförande! Jag vill bara påminna om att *A Pilgrimage of Justice and Peace* ska ses som en tyngdpunktsförskjutning, som också motion 2014:77 är tydlig med i sin att-sats ”att omfördela budgeten till humanitära insatser och utvecklingsbehov, till konfliktförebyggande och civilt fredsbyggande arbete”. Den militära närvaron och insatsen kommer alltså att kvarstå men med en tyngdpunktsförskjutning till att se andra vägar för fredsbyggande. Det är väl det som också är budskapet till oss från Kyrkornas världsråd. Vi som Svenska kyrkan kan ta med oss detta.

Jag har med mig många fantastiska möten med människor, men kanske allra starkast var mötet med fader Michael Lapsley som är direktor för Institutet för helande av minnen från Kapstaden i Sydafrika. Han stod där med sina söndertrasade

händer. Han fick en brevbomb skickad till sig som höll på att ta livet av honom under apartheidtiden. Han klarade den med operationer och med människors förböner och han säger:

Jag och många andra står här med synliga handikapp, fysiska som psykiska, som ikoner för hela den mänskliga familjen, den som består av brustenheter, tilltrasslade relationer, ofärdighet på alla sätt. Vi är berättelsen om den mänskliga familjen, där vi inte kan klara oss utan hjälp från andra. Vi behöver varandra för att bli riktiga människor. Vi behöver lyssna mer på varandra, varandras sorg, smärta och förvirring. Det är det samtalet om fred och försoning som också kan komma oss alla till del när vi pratar med varandra, delar varandras verklighet.

Jag yrkar bifall till utskottet.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 82.